

Risalelerde dini ilimlerle fen ilimleri nasıl birleştirilmiştir?

"Ve keza, nazarla niyet mahiyet-i eşyayı tağyir eder. Günahı sevaba, sevabı günaha kalb eder. Evet, niyet âdi bir hareketi ibadete çevirir. Ve gösteriş için yapılan bir ibadeti günaha kalb eder. Maddiyata esbab hesabıyla bakılırsa cehalettir. Allah hesabıyla olursa mârifet-i ilâhiyedir."(1)

Tefekkür Allah'ın kainat mektebinde isim ve sıfatlarının tecellilerini okuyup ona göre iman ve amelde bulunmak demektir. Her şey üstünde Allah'ın isim ve sıfatlarının nakışlarını ve tecellilerini görüp okumak ve bunları marifet ve muhabbette vasıta yapmak, tefekkürü diğer düşüncelerden ayırıyor.

Yani insanın felsefi bir nazar ile kainatı incelemesi ve hayretler içinde kalması İslam dinindeki tefekkürü bakış değildir. **Tefekkür**, kuru bir hayret ve düşünce değil, içinde **marifet, muhabbet** ve **ibadet**in de bulunduğu kapsamlı bir terimdir. Bu kıvamdaki bir tefekkür hem imanı hem ibadeti hem düşünceyi hem de ahlakı inkişaf ettirir. Risale-i Nurların bütün parçaları tefekkürün somut bir şekli gibidir. Soyut olarak tefekkürü anlayamayanlar, somut olarak Risale-i Nurlara bakabilirler.

Mana-yı harfi: Mahlukata ve bütün kainata Allah hesabına ve Allah'ın sanatı ve eseri nazarı ile bakmaktır.Yani mana-yı harfi ile bakışta, varlık kendi başına bir mana ifade etmez; ancak başkasına işaret ederse, anlam kazanır manasıdır. Bir elmada kendi nefsine bakan bir yön varsa, Mucidi ve Sanatkarı olan Allah'a bakan yüzlerce yönü vardır. İşte burada, sanatkara ve mucide bakan yüzlerce yöne **mana-yı harfi** denilmiştir.

Risale-i Nurların fen ilimlerini dini bir ilme dönüştürmesi mana-yı harfi formülü ile dir. Yoksa bizatihi fen ilimleri ile uğraşmak anlamında değildir.

Evet, her bir fen Allah'ın bir ismine dayandığı için, bir cihetle **her fen, Allah'ın bir isminin talim edildiği bir mektep ve fakülte gibidir**. Öyle ise fen ilimleri ne kadar terakki ve tekemmül ederse, o nispette dayandığı isme hizmet etmiş olur. Mesela tıp ilmi Allah'ın Şafi ismine bakan ve dayanan bir mektep ve fakülte gibidir. Ne kadar gelişse, o kadar Şafi ismine hizmet etmiş olur.

Mana-yı harfi ve **mana-yı ismi** tabirleri insanın kalp ve akıl dünyasına ait kavramlardır. Bilimsel metotların alanına girmiyor ki, onunla rakip ya da hasım

olsun. **Bir doktor**, hastasını muayene ederken, Őu ayette Őu tahlil, Őu hadiste bu teŐhis vardır demiyor. Yine tıbbın kurallarına göre hareket ediyor. Mana-yı harfi ile bakan doktorun buradaki tek farkı, bilimsel verileri ayetin manevi verileri ile birleŐtirip tefekkür etmesidir. Yoksa, bilimsel verileri bir kenara atıp, tamamen ayetle meŐgul olmak demek değildir.

"Bilim ve din çatıŐır" fikri tamamen köhnemiŐ, pozitivist bilim felsefesinin tezidir. İŐlam inancı hiŐbir zaman bilime ve bilim adamına ters ve menfi bakmamıŐtır. Tam aksine, bilime ve bilim adamına dailik edip, teŐvik etmiŐtir. Ama Hristiyan teolojisinde, skolastik bir anlayıŐ hakim olduğu iÇin, bilimi ve bilim adamını daima ezmiŐ ve engellemeye ŐalıŐmıŐtır. Zaten pozitivist felsefe bu dogmacı Hristiyanlığa karŐı bir tepki olarak doĐmuŐtur. Hristiyanlık ile İŐlam dinini aynı kefeye koymak ve sonra da İŐlam da bilime menfi bakıyor demek tam bir cehalet ve vicdansızlıktır. Ama maalesef yarım aydınlar meseleye hep böyle bakmıŐlardır.

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Katre, Mukaddeme.](#)